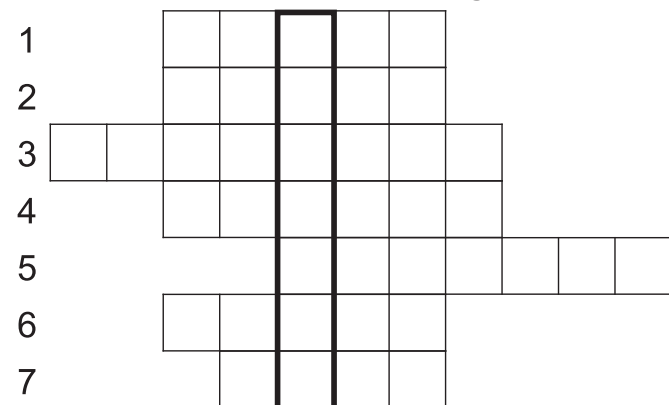

Videoprojekcia

V Stredú 17.novembra 2021, teda na Deň boja za slobodu a demokraciu vás pozývame pred kultúrne centrum !free-dom, pred ktorým odpremi-etame na budovu Sociálnej poisťovne tridsať minútové video tých najdôležitejších udalostí Nežnej revolúcie.

Pokúsime sa preniesť tak do tejto doby a vcítiť sa do koží ľudí tej doby. Premietat sa bude od 17:00 do 19:00 hod. Samozrejme platia aktuálne protipandemické opatrenia schválené Vládou SR, ktoré treba dodržiavať.

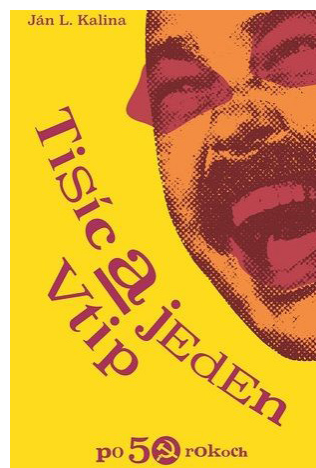
Tajnička

- 1 - Ako sa volal posledný komunistický prezident v Československu?
- 2 - Ako sa volali pracovné tábory pre väzňov na Sibíri?
- 3 - Ako sa volala atómová elektrárňa, ktorá vybuchla v roku 1986?
- 4 - Ako sa volal slovenský politik, ktorý presadzoval politiku s ľudskou tvárou?

- 5 - Ako sa vola český študent, ktorého zabili nacisti počas demonštrácie v Prahe v roku 1939?
- 6 - Ako sa volá slovenský politik, jeden z vedúcich predstaviteľov nežnej revolúcie na Slovensku?
- 7 - Ako sa volal autor komunistických ideológií a knihy Kapitál?

Vyplňte tajničku, kľúčové heslo odošlite mailom aj s menom, priezvisko a kontakt na e-mailovú adresu oz.medias-res@gmail.com do 17.novembra (vrátane), a my vo štvrtok 18.11. zo všetkých správnych odpovedí vyžrebujeme jedného výhercu „Knihy vtípov o komunizme“. Výhercu budeme informovať o výhre. 1.cena - Tisíc a jeden vtíp po 50 rokoch od Ján Kalina

Vydavateľ:

Občianske združenie Medias Res, Školská 1418/3, 071 01 Michalovce, IČO: 42 240 701. Nepredajné. Náklad 3000 kusov. Čierne biele. Obsah vydania je súborom informácií z viacerých zdrojov: upn.gov.sk, mok.sk, pravda.sk, wikipedia.sk, foto:TASR a rôzne agentúry. Toto netradičné vydanie má slúžiť ako informatívny podklad k ďalšiemu študovaniu udalostí týkajúcich sa obdobia 1948-1989 a Novembra 1989 z ďalších zdrojov. Vydanie zostavil: Filip Kaľavský.

Vtipy o komunizme

- Súdruh Stalin, aké máte hobby?
- Zbieram vtipy o mne.
- A koľko ich už máte?
- Asi tak dva gulagy.

Dvaja priatelia sa stretli po dlhom čase.

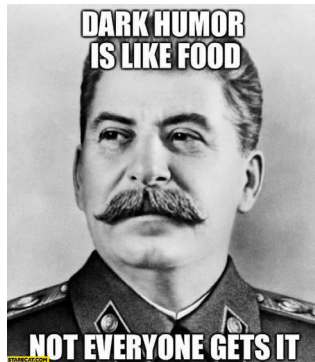
- Kde si bol tak dlho?
- Pätnásť rokov som bol zavretý.
- Za čo?
- Za nič.
- Netáraj! Za nič bolo desať rokov!

Jedno ráno počas bilaterálnych mierových rokovaní sa prezident USA a ZSSR rozhodli pretekať v behu. Sovietsky prezident prehral. Rádio Jerevan potom ohlásilo: „V bežeckých pretekoch sa náš milovaný súdruh Brežnev umiestnil na čestnom druhom mieste, zatiaľ čo prezident USA skončil predposledný!“

- Sedem divov socializmu:
- každý mal prácu
- hoci mal každý prácu, nikto nič nerobil
- hoci nikto nič nerobil, plán sa plnil nad 100 percent
- hoci sa plán plnil nad 100 percent, nikde ničoho nebolo
- hoci nikde ničoho nebolo, predsa mal každý všetko
- hoci mal každý všetko, predsa všetci kradli
- hoci všetci kradli, nikdy to nikde nechýbalo

Vydané s podporou:

V Albánsku prestali vyrábať poste-le. Dôvody: Umelci spia na vavrínach. Funkcionári majú na ružiach ustlané. Nepriateľ nespí. Ľud bdie. Vojaci a bezpečnosť stoja na stráži. A zvyšok sedí.

V Budapešti prišiel na návštevu prí-buzných krajan z ďalekej cudziny. - Ako sa vám vodi? - pýtal sa. - Ďakujem, nemôžeme sa sťažovať, - odvetil pán domu. - A vám? - My sa máme, chvalabohu, dobre, ale sťažovať sa môžeme.

Kto je komunista? - Ten, kto študuje marxizmus-leninizmus. A kto nie je? - Ten, kto ho pochopil.

Viete, ako zomrel básnik Majakovskij? Spáchal samovraždu. A aké boli jeho posledné slová pred smrťou? „Súdruhovia, nestrieľajte!“

Číslo 273 - ročník 70

17. novembra 1989

Cena: 50 halierov

Milí čitatelia,

dostáva sa vám do rúk špeciálne vydanie samizdatových novín SLOBODA k 32.výročíu novembrových udalostí v Československu v roku 1989, ktoré sme pripravili v spolupráci s ÚPN a Múzeom obetí komunizmu v Košiciach. Veci, ktoré dnes považujeme za samozrejmé, tak v krajinách pod vplyvom Sovietskeho zväzu, teda v socialistických krajinách s plánovanou ekonomikou samozrejmé neboli. Po skončení 2.svetovej vojny sa východná Európa dostala pod vplyv komunistov a Sovietskeho zväzu. Rozdiel vo vývoji vidíme dodnes. Kde sú krajiny, ktoré sa vydali cestou liberálnej trhovej ekonomiky založenej na slobode jednotlivca a kde sú tie, ktoré sa snažili plánovať a perzekuovať národ? No západná Európa je oveľa ďalej v životnej úrovni ako krajiny „východného bloku“. Západná Európa prosperovala ale východná sa ešte stále stretávala s výpadkom v zásobovaní toaletného papiera, mäsa, elektroniky alebo vyjadrovania sa. Noviny, ktoré ste si mohli kúpiť písali štátom platení novinári. V televízii ste mali len dva-tri kanály taktiež s programom, ktorý sa zameriaval na komunistickú propagandu. Knihy ste mohli čítať len tie, ktoré boli politicky korektné, teda také, ktoré nespochybňovali myšlienky V.I.Lenina a Karola Marxa. Ak vaši rodičia neboli v Komunistickej strane, tak vaša šanca, že pôjdete na vysokú školu bola minimálna.

Ak ste dostali nápad na nejaký startup, tak ste to museli vyvíjať v štátnom ústave a váš patent znárodnili, a vy ste z toho mali diplom na stene a týždňový pobyt ROH (Revolučné odborové hnutie) vo Vysokých Tatrách. Ak ste boli dobrý hokejista a chceli vás v NHL, tak ste museli emigrovať (utiecť), pretože režim by vám to nikdy nedovolil. Ak ste chceli auto, tak ste sa museli zapísať do poradovníka a čakať, že sa na vás za pár rokov usmeje čoskoro šťastie. Ak ste chceli ísť na dovolenku k moru, tak to bolo len do spriateľených komunistických krajín a aj to bolo spojené s množstvom byrokracie a výsluchov, že či nejete náhodou utiecť. Ak ste sa náhodou opili, nemohli ste hulákať a kritizovať neomylnú komunistickú vládu, lebo v tom lepšom prípade by ste skončili len vo väzení na pár rokov, a v tom horšom prípade v pracovnom tábore na desaťročia. Medzi ľuďmi sa pohybovali aj spolupracovníci s režimom, ktorí udávali týchto ľudí za protikomunistické názory. Možno sa to vám zdá ako utópia, ale takto sa naozaj žilo pre 33 rokmi. V neustálom strachu, že aj neúmyselne urobíte niečo, za čo vás môžu vo vykonštruovanom procese poslať do väzenia. Keďže súdna moc nebola oddelená od výkonnej. Ku koncu osemdesiatych rokov sa začala postupne v celej východnej Európe šíriť vlna nespokojnosti s takýmto životom a vo viacerých krajinách prebehli revolúcie, ktoré zvrhli komunistické režimy. Rumunsko, Bulharsko, Juhoslá-

via, Poľsko, Východné Nemecko, ale aj Československo. V Československu to boli študenti, ktorí vyšli do ulíc, pretože si uvedomili, že komunizmus je založený na nereálnych predpokladoch, ktorý obmedzuje rozvoj spoločnosti. A prečo to tí ľudia vo východnej Európe zvrhli? No preto, preto že už ten marasmus nedokázali uniesť. Komunizmus obmedzuje základne slobody jednotlivcov, z ktorých jedinečnosti ťaží celá spoločnosť. Nedopusťte svojim nezáujmom a apatiou k veciam verejným, aby sa vrátili tieto časy. Zaujímajte sa o veci verejné a o politiku. Všetci sme jej neoddeliteľnou súčasťou. Ešte stále sú krajiny kde autoritárske režimy držia ľudí na krátko ako Bielorus-

ko, Podnestersko alebo Čína. Tým najlepším príkladom za všetky ako nefunguje komunizmus je Severná Kórea. Komunisti nespia ani na Slovensku. Aj teraz, poprezliekali kabáty a dnes sa tvária ako rôzni sociálni demokrati, národovci a kade čo, pričom ich úmysly sú tie isté. Ovládať masy a držať ich nakrátko, aby si oni mohli užívať drahé hodinky, vily vo Francúzsku alebo v Chorvátsku. Preto využite tento čas a porozprávajte sa svojimi starými rodičmi o tomto období. Určite ich tým potešíte, že spolu strávite spoločné chvíle a dozviete sa veľa zaujímavého od ľudí, ktorým môžete veriť.

Filip Kaľavský
predseda OZ Medias Res

Kalendárrium

Medzinárodný deň študentstva - 17.november je Dňom boja za slobodu a demokraciu, no netreba zabudnúť, že je predovšetkým Medzinárodným dňom študentstva. Deň je oslavou študentov, ktorí sú považovaní za predpoklad rozvoja spoločnosti. V tento deň si pripomíname udalosti z roku 1939, kedy študenti vyšli do ulíc Prahy, aby protestovali

proti nacistickej okupácii. Bola to reakcia na zastrelenie študenta medicíny Jana Opletala. Výsledkom akcie bolo deväť popravených vodcov, zavreté všetky vysoké školy a viac ako 1200 študentov bolo deportovaných do koncentračných táborov. V roku 1989 študenti vyšli opäť do ulíc a demonštrovali proti socializmu. Tentokrát boli úspešní.

Ústav Pamäti Národa

Pád komunizmu v Československu je spájaný najmä s demonštráciami, ktoré sa konali od 16. novembra v Bratislave a od 17. novembra 1989 v Prahe. Hoci sa tieto prvé dve demonštrácie konali pri príležitosti Medzinárodného dňa študentstva a teda 50. výročia nacistických razíí na Pražských vysokoškolských internátoch, ich účastníci demonštrovali slovne aj transparentmi proti komunizmu. Po zásahu bezpečnostných zložiek voči demonštrujúcim študentom a zapojení sa širokej verejnosti do ďalších demonštrácií spomienka na nacistické represie symbolicky vyústila do pádu komunistického režimu. Dôvodov pádu komunistických režimov v Európe bolo viacero – najmä ekonomické a vojenské zaostávanie Východu za Západom, nárast verejných prejavov nespokojnosti s režimom, neschopnosť

Výpovede politických väznov

Ošiaľ komunizmu charakterizoval najmä 50. roky. Bezohľadnosť a bezcitnosť moci vytvárali dusnú atmosféru strachu. Dotieravá propaganda a lacná demagógia narúšali a deformovali tradičné hodnoty. Neúprosná sila nastupujúcej politickej moci lámala charaktery. Ľudské vzťahy naplnila nedôvera a udavačstvo. A predsa sa ľudia postavili na odpor a do zápasu za vieru, pravdu a spravodlivosť. Naplňali sa väznice, pracovné tábory, tábory odsúdených. Väzenská hantýrka ich jednoducho a výstižne nazvala “mukli” - muži určení k likvidácii. Padali prvé obete pod rukami katov či smrtiacimi gulkami pohraničnej stráže. Tisíce ľudí vyháňal režim z vlastných domov. Kde sa tu brala sila na odpor? Štefan Paulíny, politický väzeň

komunistických vlád reformovať režim alebo udržať existujúci režim bez masívnych represívnych akcií. Vnútroštátne a medzinárodné pomery v spojitosti s rezignovaním Moskvy na udržanie komunistických režimov vojskou intervenciou nevyhnutne viedli k pádu komunistických režimov v strednej a východnej Európe. Pád komunizmu v Československu predznamenal rozvoj opozičných aktivít na konci osemdesiatych rokov 20. storočia (samizdatová literatúra, cirkevné akcie). Neschopnosť režimu predchádzať verejným opozičným výstupeniam bola potvrdzovaná represívnymi akciami bezpečnostných zložiek budiacimi nevôľu v širokej verejnosti. Novembrové demonštrácie so státisícovými účasťami občanov túto neschopnosť potvrdili. Vďaka obdobnej situácií v ďalších komu-

nistických krajinách režim nemohol rátať s pomocou „zvonku“, spoľahnúť sa mohol len na vlastné sily. Rozhodnutie nepoužiť na zásah voči demonštráciám pripravených príslušníkov Ľudových milícií či Československú ľudovú armádu vyústilo do pádu komunistického režimu. Bezprostredne po 17. novembri vznikli hnutia Verejnosť proti násiliu a Občianske fórum, ktoré položili základ politického pluralizmu. Počas novembra sa konali mítingy so státisícovou účasťou. Boli vymenené vedenia KSČ aj KSS, zrušené bolo ústavou garantované vedúce postavenie komunistickej strany. V decembri bola vymenovaná prvá federálna i slovenská vláda s prevahou nekomunistov. Rezignoval komunistický prezident Gustáv Husák, za prezidenta bol zvolený Václav Havel (pozri kalendárium). Obdobie od novembra 1989 do prvých slobodných volieb v júni 1990

slobody a spravodlivosti je trvalý. Jeho proces sa nikdy nekončí. Nesmie. Nemôže, lebo bolo by to nespravodlivé.

„Svoj trest nesiem odovzdané. Pred súdom svojho svedomia som obstála,“ napísala Milada Horáková v poslednom liste, ktorý dokončila hodinu a pol pred svojou popravou. Písal sa rok 1950 a v Československu začínalo jedno z najtemnejších období komunistickej diktatúry.

tvorili krátky a neúspešný pokus o liberalizáciu režimu (nová vláda Ladislava Adamca od 3. do 10. decembra 1989) a úspešná tranzícia režimu vrcholiaca jednoznačným víťazstvom demokratických politických strán vo voľbách, ktoré sa konali 8. a 9. júna 1990. Ponovembrová politická realita je síce poznačená zotrvaním predstaviteľov komunistického režimu vo vládných i parlamentných pozíciách, v justičných i bezpečnostných zložkách, prodemokratické smerovanie však nikdy nebolo spochybnené a najpodstatnejšie demokratické princípy nastolené krátko po páde komunizmu zostali zachované.

Nenásilná zmena režimu s prvkami dohody a reformy dostala pomenovanie „nežná“ alebo „zamatová revolúcia“. Od roku 2001 je 17. november štátnym sviatkom – Dňom boja za slobodu a demokraciu.

Múzeum obetí komunizmu

Dňa 24. júna 2021 bolo otvorené prvé multimediálne Múzeum obetí komunizmu, ktoré sa nachádza v Košiciach na Moyzesovej ulici č. 24. Po takmer 32 rokoch od jeho pádu sa podarilo v Košiciach vybudovať prvé multimediálne múzeum na Slovensku. Pokrýva dve obdobia komunizmu - roky 1948 až 1968 - obdobie tvrdých perzekúcií a obdobie od roku 1969 až po rok 1989 - obdobie normalizácie, keď boli občania perzekvovaní sofistikovanými metódami, ktoré držali ľudí v neustálom strachu.

Múzeum sprevádza návštevníka mŕľnikmi, ktoré charakterizujú rozličné obdobia aj formy perzekúcií. Zároveň si môžeme vypočúť video svedectvá tých, ktorí sa stali triednymi nepriateľmi vo svojej krajine.

Cenzúra

Socialistický režim fungoval aj vďaka dlhotrvajúcej, systematickej a dôslednej propagande, ktorej nebol ušetrený nijaký jednotlivec. Pri tvorbe tohto iluzórneho sveta, ktorého fragmenty zostali v myšliach ľudí dodnes, sa stali krivými zrkadlami médiá. Sloboda prejavu bola podobne ako iné práva v socializme iba formálnym zdrapom papiera. V zmysle spoločenského záujmu existovala v komunistickom svete jediná kategória pravdy – pravda totalitnej moci a vládcov. Vzťah k slobode prejavu vyplýval zo samotnej podstaty ideológie marxizmu-leninizmu. Tá slobodu tlače nepovoľovala. Funkcia médií bola definovaná klasickou Leninovou triádou – propaganda, organizácia, agitácia.

Havária na Zlatých Pieskoch - Jedno z najväčších leteckých nešťastí na našom území sa komunistická vláda snažila utuľtať. Lietadlo na ceste z Prahy do Bratislavy sa v stredu 28. júla 1976 zrútilo pri známom bratislavskom jazere. Tragédiu, pri ktorej z takmer 80 ľudí na palube prežili len traja, zapríčinila séria viacerých nedorozumení a chýb. Podrobnosti o havárii však vtedajší režim tajil a zahmlieval, čo prispelo aj k šíreniu konšpiračných teórií. O údajnom zamietnutí núdzového pristátia lietadla na politicky nevhodnom letisku vo Viedni sa však dodnes nenašiel dostatok dôkazov.

Sviečková manifestácia - Zhromaždenie za náboženské slobody a za občianske práva sa konalo 25. marca 1988 ako prvá a najväčšia manifestácia proti komunistickému režimu v Československu od roku 1969. Na Hviezdoslavovom námestí sa zhromažďilo asi 8- až 10-tisíc ľudí, boli však násilne rozhnaní. Dobová tlač na udalosti reagovala

Zaujímavosť

Jedným z prejavov cenzúry totiž bolo odopretie prístupu k rozmnožovacej technike. V Rumunsku (od roku 1983) podliehalo povoleniu aj jednoduché vlastníctvo písacieho stroja obštrukciám: „V rámci bezpečnostných opatrení ešte v roku 1983 vyšiel na svetlo sveta úplne originálny prezidentský dekrét o povinnej registrácii písacích strojov. Kúpa nového písacieho stroja bola možná len so súhlasom polície a dekrét priamo stanovil, že ľudia, ktorí by mohli predstavovať „nebezpečenstvo pre verejný poriadok a bezpečnosť štátu“ nesmú písací stroj vlastniť.“Vo všetkých komunistických krajinách bol prísne kontrolovaný prístup k cyklostylom, kopírovacím strojom a ďalšej podobnej technike. Skôr, než sa začal prejavovať nástup informačných technológií, došlo k pádu komunistických režimov a uvoľneniu cenzúry.

v duchu propagandy - pokojný protest prezentovala ako protizákonný, neúspešný a zbytočný či ako zneužívanie viery na provokáciu.

Výbuch Černobylu - Najväčšia jadrová katastrofa v dejinách ľudstva priamo pri výbuchu 26. apríla 1986 zabila dvoch ľudí, na následky rádioaktívneho žiarenia zahynulo 300 ďalších. Škodlivé účinky žiarenia sa však prejavovali ešte niekoľko rokov - odhaduje sa, že spolu na dôsledky havárie zomrelo asi 4 000 ľudí. Napriek tomu sa ZSSR snažilo celú udalosť utajiť - vysokú rádiáciu však na území Ukrajiny namerali až vo švédskej jadrovej elektrárni a potvrdili ju špiónážne družice. Oficiálne štátne médiá o udalosti mlčali a tragédia dokonca neovplyvnila ani povinné prvomájové sprievody.

Slovník cudzích slov:
Samizdat (z rus. самиздат [sami-zdat] - самoиздaтeльствo [samoizdateľstvo] - samonakladateľstvo)

je tajné vydávanie, rozmnožovanie a rozširovanie kníh a periodík, ktoré boli zakázané resp. nemohli vychádzať oficiálne (ako samizdat sa označuje aj takto vydaná publikácia). Výraz vznikol v cárskom Rusku. Týmto spôsobom obchádzali príslušníci opozície resp. odporu voči komunistického režimu v Sovietskom zväze a v ďalších štátoch východného bloku cenzúru. Komunistické štruktúry samizdat tvrdo potlačovali a disidentov, ktorí ho vydávali, súdili a väznili. Myšlienkou samizdatu bolo vydávať len malé množstvo výtlačkov, obyčajne písaných cez kopírovací papier na písacom stroji. Každý čitateľ bol povzbudzovaný, aby tlačovinu opísal, alebo akýmkoľvek spôsobom rozmnožil a poskytol ďalej.

12. október - Deň samizdatu- Tento deň schválila Národná rada Slovenskej republiky zákonom č. 325/2020 za pamätný deň Slovenskej republiky.

Obete režimu

Jednou z hlavných charakteristík panovania komunistických režimov v 20. storočí po celom svete bola skutočnosť, že v masovom meradle porušovali nielen ľudské práva a náboženské slobody, ale aj svoje vlastné zákony. Výnimkou nebolo ani Slovensko, kde komunistický režim vládol v rokoch 1948 – 1989. Výsledkom boli tisíce nevinných ľudí, ktorí sa stali obeťami širokej škály zločinov, za ktoré bol režim zodpovedný.

Komunistická strana Československa a jej odnož Komunistická strana Slovenska sú zodpovedné za spôsob vlády v našej krajine v rokoch 1948-1989, a to najmä za cielavedomé ničenie tradičných hodnôt európskej civilizácie, národných a náboženských práv, za úmyselné porušovanie ľudských práv a slobôd, za justičné zločiny vykonané v politických procesoch, za teror vykonávaný proti nositeľom iných názorov, než aké zodpovedali učeniu marxizmu-leninizmu, za devastáciu hospodárstva, za zničenie tradičných princípov vlastníckeho práva, za zneužívanie výchovy, vzdelávania, vedy a kultúry na politické a ideologické účely. Zákon NR SR č. 125/1996 z 27. marca 1996 o nemorálnosti a protiprávnosti komunistického systému.

Milada Horáková
a 247 mužov popravených.

4495 osôb zomrelo vo väzniciach.

200 000 politických väzňov.

170 938 občanov utieklo.

280 osôb zabitých pri pokuse o prekročenie hranice.

Komunizmus
v ČR

